

IJTIMOYIY ADOLATNI TA'MINLASHNING DEMOKRATIK TAMOILLARI
ДЕМОКРАТИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ
СПРАВЕДЛИВОСТИ

DEMOCRATIC PRINCIPLES OF PROVIDING SOCIAL JUSTICE

Teshaboyev Muhiddin Ma'rifovich,
falsafa fanlari ishlab chiqish falsafa doktori (PhD), TATU FF dotsenti
muhiddinsifat82@gmail.com

Тешабоев Муҳиддин Маърифович,
Доктор философии по философии (PhD), доцент ФФ ТУИТ
muhiddinsifat82@gmail.com

Teshaboev Mukhiddin Marifovich,
PhD in philosophy, associate professor
FB TUIT, muhiddinsifat82@gmail.com

Annotatsiya

Ijtimoiy adolat, barcha insonlarning huquqlariga qat'iy rioya qilish, huquqiy tizimning muvozanatli ishlashi, jamiyatning har bir a'zosi uchun qonun va adolatga ishonchni ta'minlashdir. Bu, jamiyatda barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Ijtimoiy adolat, jamiyatda barcha insonlarning huquqlarini ta'minlash uchun zarur bo'lgan qonunchilik tizimining muvozanatli ishlashi va barcha insonlarning barqarorligi uchun yaxshi sharoit yaratishda juda muhimdir. Bu sababli, demokratik tamoyillar orqali ijtimoiy adolatni ta'minlash jamiyatimizning rivojiga qiziqtirilgan eng muhim masalalardan biridir.

Kalit so'zlar: fuqarolik jamiyat, huquqiy davlat, Konstitutsiya, Siyosiy, iqtisodiy, huquqiy tizim, erkinlik, adolat, Fuqarolik jamiyati

Asosiy qism

Ijtimoiy adolat, shaxsiy va umumiy huquqlarni saqlash va ta'minlashga qaratilgan mexanizmlar jamiyatidir. Uning asosiy vazifalari shunday:

1. Shaxsiy va umumiy huquqlarni saqlash va ta'minlash;
2. Adolatlikni ta'minlash va adolatsizlikni barataraf etish;
3. Huquqiy jinoyatlarni ko'rsatish, mustaqil sudlarni amalga oshirish;
4. Xalqaro huquqlarni ta'minlash va undagi shartlarga rioya etish;
5. Shaxsiy huquqlarni ta'minlash uchun me'yorli yondashuvlarni tashkil etish;

6. Ijtimoiy muammolarga yordam berish va ularni hal etishga ko‘maklashtirish. Ijtimoiy adolat metafizikasi, ijtimoiy adolatni ta‘minlash va uning prinsiplarini o‘rganishda metafizik muammolardan foydalaniladigan ijtimoiy falsafaning bir turidir. Metafizika, boshqa fanlarning yonida, muammolarning asosiy va keng turidagi masalalari bilan shug‘ullanib, ularning hal etilishiga yordam beradigan ahamiyatli savollarni o‘rganishda foydalaniladi. Ijtimoiy adolat metafizikasida, ushbu falsafaning muammolaridan foydalanish, ijtimoiy adolatni ta‘minlash va uning prinsiplarini o‘rganishda muhim ahamiyatga ega bo‘ladi. Masalan, ijtimoiy adolat metafizikasida, adolatlikni ta‘minlash va adolatsizlikni bartaraf etish maqsadlariga ega bo‘lib, ularning hal etilishi uchun shu yo‘nalishdagi falsafaning muammolaridan foydalaniladi. Adolatni ta‘minlash hamisha insoniylikning zarur shartidir.

Ijtimoiy adolat dialektikasi, haqiqatda, shaxsiy va umumiy huquqlarni saqlash va ta‘minlashga qaratilgan mexanizmlar jamiyati va adolatlikni ta‘minlash jarayonida kechadi. Ijtimoiy adolat dialektikasi o‘zida bir nechta munosabatlarni o‘z ichiga oladi.

Birinchi, ijtimoiy adolat dialektikasi biror odamning shaxsiy huquqlarini saqlash va ta‘minlashga qaratilgan mexanizmlar jamiyati sifatida ishonchli bo‘lishi kerak. Bu mexanizmlar jamiyati oliy sudlar, appelyatsiya mahkamalari va tuzatish mahkamalaridan iborat bo‘lib, ularning ishonchli va effektiv ishlashi demokratik tizimning muvofiqligini ta‘minlashda muhim ahamiyatga ega.

Ikkinchi, ijtimoiy adolat dialektikasi adolatlikni ta‘minlash va huquqiy jinoyatlarga chora ko‘rish, xalqaro huquqlarni ta‘minlash va undagi shartlarga rioya etish, shaxsiy huquqlarni ta‘minlash uchun me‘yorli yondashuvlarni tashkil etish tushuniladi.

Ijtimoiy adolat sinergetikasi, ijtimoiy adolat dialektikasining bir turdagi fuqarolarning shaxsiy va umumiy huquqlarini saqlash va ta‘minlashga qaratilgan mexanizmlar jamiyati, adolatlikni ta‘minlash va adolatsizlikka qarshi kurash fonida ko‘rinadi. Sinergetika, bir nechta elementlarning bir-biri bilan yoki bir-biriga nisbatan aloqador bo‘lishi orqali yaratilgan tizimni o‘rganish, tahlil qilishda foydalaniladi. Ijtimoiy adolat sinergetikasi bu tushunchalar bir-biriga nisbatan aloqador bo‘lib, ularning ishonchli va effektiv ishlashi uchun tizimning butunligini ta‘minlashda muhim ahamiyatga ega. Bu hamda, shaxsiy va umumiy huquqlarni saqlash va ta‘minlashga qaratilgan jarayondir.

O‘zbekistonda adolatni o‘rnatishdagi muammolar ko‘plikda, ularning boshlang‘ich sabablari tarixiy, iqtisodiy, siyosiy va huquqiy xususiyatlardan kelib chiqadi.

Shuning uchun, ularni samarali hal etish yo'llari ham ko'plikda bo'ladi. Birinchi qadamda, O'zbekistonda adolatni o'rnatishdagi muammolarni to'liq aniqlash va tahlil qilish kerak. Unda, ularning turli turdagi sabablari, muhimlik darajasi, adolatlik bo'lishi, uning prinsiplari va boshqa muammolar ko'rsatiladi. Ikkinchi qadamda, O'zbekistonda adolatni o'rnatishdagi muammolarni hal etish uchun huquqiy mexanizmlarni rivojlantirish kerak. Bu mexanizmlarning o'ziga xos xususiyatlari bo'lib, ular adolatni o'rnatishda muhim rol o'ynaydi. Masalan, huquqiy tizimning o'ziga xos xususiyatlari bo'lib, unda huquqiy me'yorlarni ta'minlash, huquqiy jamoatning muhim ahamiyatga ega bo'lishini ta'minlash va boshqa muammolar ko'rsatiladi. Uchinchi qadamda, yurtimizda adolatni o'rnatishdagi muammolarni hal etish uchun ijtimoiy mexanizmlarni rivojlantirish kerak. Ularning o'ziga xos xususiyatlari bo'lib, unda jamoatning ijtimoiy faoliyatiga ta'sir etish va ularning adolatlik bo'lishiga yordam berish ko'rsatiladi. Masalan, mehnatkashlarni himoya qilish va ularning adolatlik bo'lishiga yordam berish uchun, ijtimoiy mexanizmlarni rivojlantirish kerak. O'zbekistonda adolatni o'rnatishdagi muammolarni samarali hal etish yo'llari boshqa mamlakatlarda ham ko'plikda ko'rib chiqilgan. Shuning uchun, ularni o'rganib, muammolarni tozalash va ularni hal etish uchun tajribalar ko'rib chiqiladi.

O'zbekistonda ijtimoiy adolatni qaror toptirishda birinchi navbatda, ularni to'liq aniqlash va tahlil qilish kerak. Unda, ularning sabablari, muhimlik darajasi, ularni bartaraf etish uchun kerakli mexanizmlar va boshqa muammolar ko'rsatiladi.

Ikkinchi qadamda, to'siqlarni bartaraf etish uchun huquqiy mexanizmlarni rivojlantirish kerak. Bu mexanizmlarning o'ziga xos xususiyatlari bo'lib, ular to'siqlarni bartaraf etishda muhim rol o'ynaydi. Masalan, to'siqlarni hali tezkor hal etish, to'siqlarni bartaraf etish uchun huquqiy narxlarni muayyanlash va boshqa muammolar ko'rsatiladi.

Uchinchi qadamda, to'siqlarni bartaraf etish uchun ijtimoiy mexanizmlarni rivojlantirish kerak. Ularning o'ziga xos xususiyatlari bo'lib, unda jamoatning ijtimoiy faoliyatiga ta'sir etish va to'siqlarni bartaraf etish uchun yordam berish lozim bo'ladi. Masalan, to'siqlarni bartaraf etish uchun jamoatning ta'minoti va ta'sirchan yo'llarni qo'llash kerak.

O'zbekistonda ijtimoiy adolatni qaror toptirishdagi to'siqlarni bartaraf etish uchun undagi muammolarni to'liq aniqlash, huquqiy mexanizmlarni rivojlantirish va ijtimoiy mexanizmlarni rivojlantirish kerak. Bu yo'llar o'ziga xos xususiyatlari bo'lib, ular adolatni o'rnatishda muhim rol o'ynaydi.

Ijtimoiy adolatni ta'minlashda fuqarolik jamiyatining yuqori qatlamini individual tanlov, guruhlar, siyosiy partiyalar, nodavlat tashkilotlar, harakatlar, klublar va boshqalarning siyosiy va madaniy farqlariga qaramay birdek harakat qilishi lozim. Shu tariqa madaniy-siyosiy plyuralizmga erishiladi. Bu esa, o'z navbatida, barcha fuqarolarning iroda erkinligini ta'minlaydi, mafkuraviy qoliplar yo'qoladi. Fuqarolik jamiyatining bu qatlamiga jamiyatning davlat-siyosiy tizimi bilan aloqada bo'lgan eng faol institutlar kiradi, ular asosan siyosiy partiyalar va nodavlat tashkilotlardir.

Fuqarolik jamiyati institutlari va tashkilotlarining faoliyati hokimiyat taqsimotini o'zgartirishga qaratilgan va shuning uchun siyosiy xarakterga ega. Bu nafaqat siyosiy partiyalarga, balki ijtimoiy miqyosda o'z maqsadlariga yechim izlayotgan guruhlarga ham tegishli.

Shunday qilib, fuqarolik jamiyatini siyosiy bo'lmagan ijtimoiy munosabatlar va institutlar tizimi sifatida tavsiflash mumkin emas. Bu jamiyatning genezisi uni iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy, diniy, ma'naviy, oilaviy va boshqa munosabatlarning silliq tizimiga aylantiradi, jamiyat fuqarolarining xohish-irodasini ifodalaydi.

Fuqarolik jamiyatining mavjudligi va shakllanishi teng huquqli va muayyan fazilatlarga ega bo'lgan fuqarolarsiz mumkin emas. Inson yuksak ma'naviy-axloqiy ideallarga, ilg'or dunyoqarashga ega bo'lsagina uni fuqaro deyish mumkin. Bunday shaxslarning jamoat birlashmalari va muassasalari bilan munosabatlari butunlay boshqacha. Yetarli darajada rivojlangan fuqarolik jamiyatlarida inson jamoalarga jalb etilishi bilan o'zining individual fazilatlarini yo'qotmaydi, aksincha, yuksak ma'naviyatga ega bo'ladi.

Adabiyotlar

1. Marifovich T. M. HISTORICAL-CONCEPTUAL ANALYSIS OF EQUALITY AND SOCIAL JUSTICE IN ISLAMIC TEACHING //Frontline Social Sciences and History Journal. – 2023. – T. 3. – №. 07. – С. 26-33.
2. Тешабоев М. ИJTIMOIY ADOLATNI TA'MINLASHNING PRINSIPIAL MASALALARI //Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences. – 2023. – Т. 3. – №. 8.
3. Teshaboev M. M. PROSPECTS FOR IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION AND EDUCATION WITHOUT CORRUPTION IN THE NEW UZBEKISTAN //Research Focus. – 2023. – Т. 2. – №. 1. – С. 534-541.

4. Тешабоев М. М. ИЖТИМОЙ АДОЛАТ ВА ИЖТИМОЙ ТЕНГЛИК ТУШУНЧАСИ ҲАҚИДА ТУРЛИЧА ФИКРЛАР //Academic research in educational sciences. – 2023. – Т. 5. – №. NUU Conference 2. – С. 668-676.
5. Тешабоев М. М. АХЛОҚИЙ МАДАНИЯТ ТУЗИЛМАСИ ВА МОДЕЛЛАРИ //ILMIY XAVARNOMA. – Т. 37.
6. Тешабоев М. М. Формирование основ нравственной культуры личности в образовательном процессе и гуманистическое мировоззрение //Credo new. – 2011. – №. 1. – С. 19-19.
7. Teshaboev M. Moral Upbringing In Educational Sphere //The American Journal of Social Science and Education Innovations. – 2021. – Т. 3. – №. 06. – С. 180-184.

